

Γράφει ο v.ariaditis

Σαν σήμερα πριν 111 χρόνια ήρθε στη ζωή ο **Μάρκος Βαμβακάρης** θεμελιωτής του Ρεμπέτικου και ακρογωνιαίος λίθος του λαϊκού μας τραγουδιού.

Γεννήθηκε στις 10 Μαΐου το 1905 στην Άνω Χώρα της Σύρου από φτωχή οικογένεια καθολικών και ήταν το πρώτο από τα έξι παιδιά του Δομένικου και της Ελπίδας Βαμβακάρη. Από μικρός αναγκάζεται να κάνει διάφορες δουλειές: (κλωστοϋφαντουργός, εφημεριδοπώλης, οπωροπώλης, λούστρος) για να βιοποριστεί αυτός και η οικογένειά του. Το 1917 σε ηλικία 12 ετών λαθρεπιβάτης στο πλοίο της γραμμής φτάνει στον Πειραιά όπου για να επιβιώσει κάνει τις δουλειές του ανθρακεργάτη, του χαμάλη, του εκδορέα στα σφαγεία.

Έρχεται σε επαφή με τους τεκέδες, συναναστρέφεται τον κόσμο τους και μυείται στους κώδικες και στον τρόπο της ζωής τους. Εκεί συναρπάζεται από τον ήχο του μπουζουκιού και σε διάστημα έξι μηνών όπως λέει ο ίδιος στην αυτοβιογραφία του μαθαίνει το όργανο και αρχίζει να γράφει δικά του τραγούδια.

Το 1933, ο Μάρκος Βαμβακάρης κυκλοφόρησε την πρώτη ηχογράφηση με μπουζούκι στην Ελλάδα, το «**Καραντουζένι**» στην Odeon και το 1934 μαζί με το **Γιώργο Μπάτη**, τον **Ανέστη Δελιά** και τον **Στράτο Παγιουμτζή** δημιουργούν την ξακουστή «**Τετράδα του Πειραιά**» της οποίας όλα τα μέλη έχουν μια εξέχουσα θέση στο ρεμπέτικο τραγούδι με πολλά γνωστά τραγούδια ο καθένας. Η θρυλική τετράς γίνεται γνωστή και η φήμη του Βαμβακάρη εδραιώνεται μεταξύ των ανθρώπων του ρεμπέτικου και των θαμώνων στα στέκια όπου παίζεται το είδος αυτό της λαϊκής μας μουσικής.

Το 1935 επισκέφτηκε την Σύρο ύστερα από είκοσι σχεδόν χρόνια για να παίξει σε μαγαζί της περιοχής και γράφει την «**Φραγκοσυριανή**», το πιο γνωστό και πολυτραγουδισμένο του τραγούδι που θα γίνει επιτυχία είκοσιπέντε χρόνια αργότερα με την φωνή του **Γρηγόρη Μπιθικώτση**.

Το 1935 εγκαταλείπει τους τεκέδες και εμφανίζεται αποκλειστικά στα λαϊκά κέντρα, ενώ στην κομπανία έρχεται να προστεθεί και ο **Κ. Σκαρβέλης**. Η περίοδος αυτή είναι η πιο παραγωγική του και συνεργάζεται με μια σειρά μεγάλα ονόματα της εποχής όπως: Οι **Γ. Παπαϊωάννου**, **Σ. Κερομύτης**, **Σ. Χασκίλ.Ρ. Αμπατζή Σ. Καρίβαλη**.

«Αναρχικό» και κριτικό πνεύμα απέναντι στην κρατούσα κοινωνική και πολιτική τάξη της εποχής του, δεν θα διστάσει να τους συμπεριλάβει στα τραγούδια του με σκωπτικό και καταγγελτικό τρόπο για τα πεπραγμένα τους:

«Όσοι γινούν πρωθυπουργοί όλοι τους θα πεθάνουν,

τους κυνηγάει ο λαός για τα καλά που κάνουν»

Κι άλλες φορές γέννημα θρέμμα των αδικημένων και των βασανισμένων της κοινωνίας που τέμνεται στα δύο, θα εξυμνήσει την φτωχολογιά από την οποία και προέρχεται :

*«Κι εγώ φτωχός γεννήθηκα , τον κόσμο έχω γυρίσει,
μέσα απ τα φύλλα της καρδιάς κι εγώ έχω μαρτυρήσει»*

Η μεταξική δικτατορία θέλοντας να χειραγωγήσει τα μουσικά πράγματα της εποχής και να τα προσαρμόσει στην «Εθνική Πολιτισμική Ταυτότητα» του καθεστώτος, επιβάλλει λογοκρισία στο είδος του τραγουδιού και κυνηγά τους δημιουργούς του. Τα βιώματα και η αναφορά στην παρέκκλιση που έχουν μέσα τα τραγούδια του Μάρκου : τεκέδες μαγκιά, ουσίες, γυναίκες, αλλά και η παθητική διαμαρτυρία απέναντι στην καθεστωτική καταπίεση κηρύσσονται παράνομες και «αλλότριες» συνήθειες και απαγορεύονται.

Από το 1940 και όλη την διάρκεια της κατοχής γράφει τραγούδια που αναφέρονται στην επιστράτευση και στα πολεμικά γεγονότα που δεν κυκλοφόρησαν ποτέ. Αυτή την εποχή επηρεασμένος από τις θηριωδίες των ναζιστών αλλά και την ηρωική αντίσταση του ΕΑΜ- ΕΛΑΣ γράφει όπως μαρτυρά και ο ίδιος στις αφηγήσεις του τα τραγούδια: *«Στην Κοκκινιά την κόκκινη»* και το *«Χαϊδάρι»*. Τα τραγούδια αυτά δεν ηχογραφήθηκαν ποτέ αλλά οι στίχοι του δεύτερου διασώθηκαν από την δημοσίευση τους στο περιοδικό (Ελληνικό Τραγούδι τευχ, 24 1947) και θα γίνει γνωστό στο κοινό από το γιό του Στέλιο μετά την μεταπολίτευση.

*«Τρέξε μανούλα να με δεις τρέξε για να με σώσεις
Κι απ το Χαϊδάρι μάνα μου να μ απελευθερώσεις»*

Το καθεστώς της 4ης Αυγούστου και η κατοχή συμβάλλουν αποκλειστικά στην ανέχεια και την φτώχεια που έχει περιπέσει και την οποία προσπαθεί να αντιμετωπίσει με περιοδείες με το μπουζούκι του ανά την Ελλάδα,. Μετά τον πόλεμο επανέρχεται στην δισκογραφία αλλά το 1952 τα προβλήματα υγείας καθώς και η στροφή των εταιριών στους μουσικούς επηρεασμούς του Ανατολίτικου θα τον θέσουν στο περιθώριο. Εξαίρεση αποτελεί η συμβολή του **Βασίλη Τσιτσάνη** που σαν καλλιτεχνικός διευθυντής της Coloumbia φέρνει ξανά τον Μάρκο στην επιφάνεια με την ηχογράφηση έξι νέων τραγουδιων καθώς και την επανεκτέλεση παλαιότερων με τη φωνή του **Γ.Μπιθικώτση**, της **Κ. Γκρέη**, και του **Σ. Διονυσίου** που θα συμβάλουν στο να επανέρθει από την αφάνεια ο δημιουργός και τα τραγούδια του. Είναι η εποχή που μπαίνουν οι βάσεις για την μετέπειτα αναβίωση του ρεμπέτικου τραγουδιού, και θα προλάβει να ζήσει συγκινητικές στιγμές από την αποδοχή του κόσμου στις επανεμφανίσεις του στο πάλκο στα μέσα της δεκαετίας του '60 με αποκορύφωμα την **μεγάλη συναυλία στο «Κεντρικόν» που οργάνωσε ο «Σύλλογος Κρητικών Φοιτητών»**

Κοινωνικό και βιωματικό το περιεχόμενο των τραγουδιών του Μάρκου και συνολικά του ρεμπέτικου τραγουδιού, αντλεί το περιεχόμενό του από την καθημερινότητα του κόσμου, που οι κοινωνικές αντιθέσεις έχουν θέσει στην περιφέρεια -περιθώριο του αστικού κόσμου και της κουλτούρας του. Τεκέδες, χασίσι, μάγκες με μπέσα και αξιοπρέπεια, βιοπορισμός , επαγγέλματα, καταγγελία της κοινωνικής αδικίας, αλλά και έρωτες, πάθη και προσδοκίες, που μέσα από την ανάμνηση των ήχων της παιδικής μνήμης, (των παραδοσιακών δημοτικών τραγουδιών και οργάνων) και «ντυμένα» με τη φόρμα του μπουζουκιού από την φαντασία και τα χρυσά δάχτυλα του Πατριάρχη του λαϊκού μας τραγουδιού Μάρκου Βαμβακάρη, αγγίζον την καρδιά και τις αισθήσεις των καταπιεσμένων και απόκληρων των αστικών κέντρων, για να γίνουν η βάση ενός λαϊκού πολιτισμού με αντοχές και παρακαταθήκη για το μέλλον.

*Δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά στο Vathiookkino..com στις 12 /2 /2013 με αφορμή τα 41 χρόνια από το θάνατο του Μάρκου Βαμβακάρη με τον τίτλο: Μάρκος Βαμβακάρης: «Κι εγώ φτωχός γεννήθηκα, τον κόσμο έχω γυρίσει, μέσα απ' τα φύλλα της καρδιάς κι εγώ έχω μαρτυρήσει»